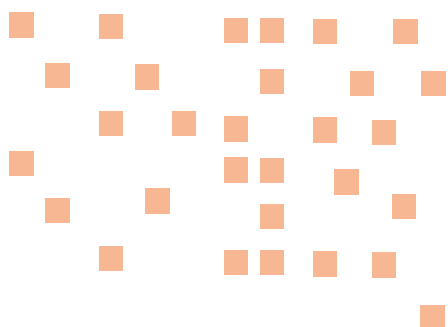

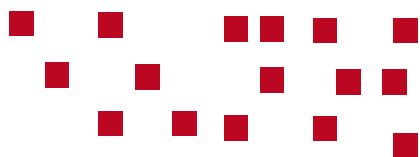
REPUBLIKA ŚRODKOWOAFRYKAŃSKA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej w Republice
Środkowoafrykańskiej

DPU-WIKP-424/449/2026
28.07.2026

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Republice Środkowoafrykańskiej.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

LUDNOŚĆ

Ludność Republiki Środkowoafrykańskiej (RŚA) wynosi ok. 5,7 mln osób.^[1]

SKŁAD ETNICZNY

Przybliżony skład etniczny to: Baya 28,8%, Banda 22,9%, Mandjia 9,9%, Sara 7,9%, M'Baka-Bantu 7,9%, Arab-Fulani (Peuhl) 6%, Mbum 6%, Ngbanki 5,5%, Zande-Nzakara 3%, inne 3%.^[2]

SKŁAD RELIGIJNY

Katolicy 34,6%, protestanci 15,7%, pozostali chrześcijanie 22,9%, muzułmanie 13,8%, religie rdzenne 12%, inni poniżej 1%.^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Republika Środkowoafrykańska uzyskała niepodległość w 1960 r. Wcześniej była kolonią francuską, znaną jako Ubangi Shari. Od początku swojego istnienia była nękana niestabilnością polityczną i częstymi zamachami stanu. Najbardziej znaną postacią w najnowszej historii kraju był Jean Bedel Bokassa, który objął przywództwo w 1960 r. i ogłosił się cesarzem. Sprawował rządy do 1979 r., które stały się symbolem korupcji i nadużywania władzy. Jego upadek spowodował jednak kolejną erę chaosu oraz walki politycznej i zbrojnej. Obecnie Republika Środkowoafrykańska jest republiką prezydencką. RŚA jest jednym z najbiedniejszych i najbardziej niestabilnych krajów Afryki, mimo że jest bogata w zasoby naturalne, w tym diamenty i uran.^[4]

¹ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

² Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

³ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

⁴ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Podział administracyjny jest dość skomplikowany. Republika Środkowoafrykańska składa się z:

14 prefektur (*préfecture*): Bamingui-Bangoran, Basse-Kotto, Haute-Kotto, Haut-Mbomou, Kemo, Lobaye, Mambere-Kadei, Mbomou, Nana-Mambere, Ombella-Mpoko, Ouaka, Ouham, Ouham-Pende, Vakaga,

2 prefektur ekonomicznych (*préfecture économique*; o specjalnym statusie gospodarczym): Nana-Grebizi, Sangha-Mbaere,

oraz **wspólnoty**: miasto stołeczne Bangui.^[5]

STRUKTURA WŁADZY

GŁOWA PAŃSTWA

Funkcję prezydenta sprawuje od 2016 r. **Faustin-Archange Touadéra**, wybrany w wyborach jako kandydat niezależny. W 2020 r. rozpoczął drugą kadencję, a w 2023 r. w referendum zniesiono limit liczby kadencji prezydenckich oraz wydłużono długość jednej kadencji z 5 do 7 lat. W ostatnich wyborach w grudniu 2025 r. Touadéra wygrał po raz kolejny, otrzymując 76% głosów, a opozycja zbojkotowała wybory.^[6]

RZĄD I PREMIER

Rząd jest mianowany przez prezydenta. Od 2022 r. funkcję premiera pełni Félix Moloua.^{[7][8]}

PARLAMENT I WYBORY PARLAMENTARNE

W Republice Środkowoafrykańskiej funkcjonuje jednoizbowy parlament (**Assemblée Nationale**) liczący 140 parlamentarzystów, wybieranych w wyborach powszechnych na 5 letnią kadencję. Ostatnie wybory miały miejsce w grudniu 2025 r., razem z wyborami prezydenckimi, a także wyborami lokalnymi. Druga runda tych wyborów odbyła się w kwietniu 2026 r. i dotyczyła tych miejsc, których nie zdołano obsadzić w pierwszej turze.^[9] W obecnej chwili brak jest jednak pełnych wyników wyborów. Komisja Wyborcza opublikowała jedynie nazwiska zwycięskich kandydatów, nie podając ich afiliacji partyjnej.^[10] Wiadomo jedynie, że po pierwszej rundzie wyborów, prezydenckie ugrupowanie **Le Mouvement Cœurs Unis (MCU)** zdobyło 50 miejsc

⁵ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

⁶ BBC News, Central African Republic president wins third term by landslide, 06.01.2026, <https://www.bbc.com/news/articles/c0q40xg3j0jo>

⁷ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

⁸ Xinhua, News, Felix Moloua reappointed as prime minister of Central African Republic, 16.05.2026, <https://english.news.cn/africa/20260516/1e2d1346944e41f999ed844991414f2f/c.html>

⁹ Africa News, Strike delays release of election results in Central African Republic, 06.05.2026, <https://www.africanews.com/2026/05/06/strike-delays-release-of-election-results-in-central-african-republic/>

¹⁰ Africa Press, Central African Republic Announces Legislative Results, 10.05.2026, <https://www.africa-press.net/en/policy/central-african-republic-announces-legislative-results>

w parlamencie, a 15 miejsc objęli kandydaci niezależni (powiązani z tą partią^[11]). Reprezentanci opozycji zdobyli jedynie pojedyncze miejsca. Kolejne wybory powinny się odbyć do końca 2032 r.^[12]

SYSTEM PRAWNY

Obowiązująca Konstytucja Republiki Środkowoafrykańskiej, przyjęta w 2023 r., jest najwyższym aktem prawnym w kraju. Gwarantuje prawa podstawowe i ustanawia strukturę rządu. Jednocześnie RŚA jest sygnatariuszem różnych międzynarodowych traktatów dotyczących praw człowieka, w tym Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz Afrykańskiej Karty Praw Człowieka i Narodów.^[13]

Ponadto Republika Środkowoafrykańska posiada mieszany system prawny, który łączy francuskie prawo cywilne, prawo zwyczajowe oraz konstytucyjne. Jako dawna kolonia francuska, kraj odziedziczył wiele swoich instytucji prawnych i kodeksów po Francji, ale włącza w system prawny także lokalne tradycje, zwłaszcza w sprawach cywilnych i rodzinnych. System prawny boryka się jednak z poważnymi wyzwaniami z powodu niestabilności politycznej, konfliktów zbrojnych i słabej infrastruktury instytucjonalnej.^[14]

Podstawą struktury prawnej, w tym kodeksu cywilnego, karnego i handlowego, jest francuskie prawo cywilne. Prawo zwyczajowe (tradycyjne) jest nadal szeroko stosowane, zwłaszcza na obszarach wiejskich, w sprawach dotyczących małżeństw, dziedziczenia, praw do ziemi oraz sporów społecznych. Ponadto wpływ religii (głównie zwyczaje chrześcijańskie i muzułmańskie) może mieć znaczenie podczas lokalnych sporów.^[15]

Władza sądownicza powoli odbudowuje się po latach konfliktu – w chwili obecnej sądy działają już we wszystkich prowincjach kraju.^[16]

KARA ŚMIERCI

Według ostatniego raportu Amnesty International z 2025 r. dot. stosowania kary śmierci na świecie wynika, że w Republice Środkowoafrykańskiej kara śmierci nie jest przewidziana w prawie.^[17]

¹¹ UN Security Council, Central African Republic; Report of the Secretary-General[S/2026/494], 15.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/494>

¹² IPU Parline, Central African Republic National Assembly, <https://data.ipu.org/parliament/CF/CF-LC01/election/CF-LC01-E20251228/>

¹³ Law Gratis, Jurisprudence Law at Central African Republic, 12.05.2025, <https://lawgratis.com/blog-detail/jurisprudence-law-at-central-african-republic>

¹⁴ Law Gratis, Jurisprudence Law at Central African Republic, 12.05.2025, <https://lawgratis.com/blog-detail/jurisprudence-law-at-central-african-republic>

¹⁵ Law Gratis, Jurisprudence Law at Central African Republic, 12.05.2025, <https://lawgratis.com/blog-detail/jurisprudence-law-at-central-african-republic>

¹⁶ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

¹⁷ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2025, 18.05.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2026/05/executions-surge-highest-recorded-figure-44-years/>

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w Republice Środkowoafrykańskiej w wyniku różnego rodzaju incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa zginęło łącznie: w 2024 r. 663 osoby, a do 10 października 2025 r. – 646 osób. Najczęściej naruszenia bezpieczeństwa miały charakter ataków i starć zbrojnych między wojskiem a partyzantami. Ponad połowę ofiar stanowią cywile (57%), natomiast sprawcami przemocy są przede wszystkim żołnierze, w tym głównie współpracownicy rosyjskich oddziałów najemnych, a także bojownicy różnych, nielegalnych ugrupowań zbrojnych. Do starć może dochodzić w całym kraju, ale najbardziej zagrożone są prefektury przygraniczne, zwłaszcza z Czadem, Kamerunem oraz Demokratyczną Republiką Konga.^[18]

W pierwszej połowie 2026 r. sytuacja bezpieczeństwa nie uległa zasadniczej zmianie. Liczba incydentów dot. bezpieczeństwa pozostawała na podobnym poziomie.^[19]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo w Republice Środkowoafrykańskiej odpowiadają siły zbrojne tego kraju, jednak struktury wojskowe są bardzo słabe.^[20] Od 2013 r. RŚA jest pogrążona w konflikcie zbrojnym po tym, jak mużulmańscy rebelianci, zrzeszeni w organizacji **Seleka**, przejęli władzę, obalając ówczesnego prezydenta François Bozizé.^{[21][22]} Na skutek ataku, armia tego kraju właściwie upadła, a żołnierze w większości uciekli do sąsiednich krajów. Ocenia się, że jedynie 10% wojskowych powróciła następnie do kraju. W ciągu ostatniej dekady środkowoafrykańskie siły zbrojne próbowały się odbudować przy znacznej pomocy zagranicznej, w tym z Francji, UE, Rosji, Rwandy, Ugandy i ONZ.^[23] **Rosyjskie grupy najemne (Grupa Wagnera)** zapewniają pomoc rządowi w zamian za dostęp do zasobów naturalnych, takich jak złoto i diamenty.^[24]

Od 2014 r. w Republice Środkowoafrykańskiej obecna jest także misja stabilizacyjna ONZ (**Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic, MINUSCA**). Jej zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa, ochrona ludności cywilnej, ułatwienie pomocy humanitarnej, rozbrajanie i demobilizacja grup zbrojnych oraz wspieranie rządu.^[25]

Kontynuowany jest proces pokojowy, na mocy porozumień z 2019 oraz 2025 r. Rozbrojenie i demobilizację grup rebelianckich wspiera MINUSCA w Bangui, Kouli i Ndélé. Działania obejmują bojowników **Unité pour la paix en centrafricaine (UPC)** i **Retour**,

¹⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁹ UN Security Council, Central African Republic; Report of the Secretary-General[S/2026/494], 15.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/494>

²⁰ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

²¹ Global Centre for the Responsibility to Protect, Central African Republic, 15.07.2026, <https://www.globalr2p.org/countries/central-african-republic/>

²² BBC News, Central African Republic president wins third term by landslide, 06.01.2026, <https://www.bbc.com/news/articles/c0q40xg3j0jo>

²³ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

²⁴ BBC News, Central African Republic president wins third term by landslide, 06.01.2026, <https://www.bbc.com/news/articles/c0q40xg3j0jo>

²⁵ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

Reclamation et Réhabilitation (RRR lub 3R), a także bojowników powiązanych z **Anti-Balaka** (frakcje **Mokom** i **Ngaïssona**), **Séléka** i innych. Bojownicy przechodzą szkolenia zawodowe i otrzymują wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej.^[26]

Porozumienie pokojowe z 2019 r. między rządem a 14 grupami zbrojnymi pomogło złagodzić napięcia, jednak sześć grup wycofało się później z ww. porozumienia.^[27] W chwili obecnej do najaktywniejszych grup zbrojnych należą:

- **Coalition des patriotes pour le changement (CPC)**,^[28]
- **Return, Reclamation et Rehabilitation (RRR lub 3R)**,^[29]
- **Azande Ani Kpi Gbe**, aktywna od 2023 r., reprezentująca interesy grupy etnicznej Azande,^[30]
- **L'Unité pour la Paix en Centrafrique (UPC)**, reprezentująca grupę etniczną Fulań^[31]
- **Anti-Balaka**,
- i wiele innych, często niezidentyfikowanych grup zbrojnych.^[32]

Konflikty mają często charakter etniczny i religijny, ale w dużej części ich geneza wywodzi się z rywalizacji o zasoby.^[33] Obecnie siły wojskowe i niektóre bojówki atakują przede wszystkim społeczności muzułmańskie: Fulańów i sudańskich uchodźców. Działania te mają niejednokrotnie charakter czystek etnicznych. Sytuacja jest także utrudniana przez rywalizację wewnątrz poszczególnych grup. Częste są rozłamy, zmiany sojuszników, a także coraz większa fragmentaryzacja ugrupowań partyzanckich.^[34]

Sytuację pogarszają wtargnięcia grup zbrojnych z innych krajów, zwłaszcza z Sudanu. W ostatnim czasie uaktywniła się znowu organizacja **Lord Resistance Army (LRA)**, wywodząca się z Ugandy.^[35]

²⁶ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)^[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

²⁷ BBC News, Central African Republic president wins third term by landslide, 06.01.2026, <https://www.bbc.com/news/articles/c0q40xg3j0jo>

²⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁰ Global Centre for the Responsibility to Protect, Central African Republic, 15.07.2026, <https://www.globalr2p.org/countries/central-african-republic/>

³¹ Global Centre for the Responsibility to Protect, Central African Republic, 15.07.2026, <https://www.globalr2p.org/countries/central-african-republic/>

³² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³³ Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>

³⁴ Global Centre for the Responsibility to Protect, Central African Republic, 15.07.2026, <https://www.globalr2p.org/countries/central-african-republic/>

³⁵ Global Centre for the Responsibility to Protect, Central African Republic, 15.07.2026, <https://www.globalr2p.org/countries/central-african-republic/>

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Nie znaleziono informacji wskazujących na to, by w Republice Środkowoafrykańskiej obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne typu: stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w Republice Środkowoafrykańskiej w wyniku różnego rodzaju incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa zginęło łącznie: w 2024 r. 413 cywili, a do 10 października 2025 r. – 449 cywili, co stanowi 57% wszystkich ofiar. Sprawcami przemocy są przede wszystkim żołnierze, w tym w głównej mierze współpracownicy rosyjskich oddziałów najemnych, a także bojownicy różnych, nielegalnych ugrupowań zbrojnych. Naruszenia bezpieczeństwa są odnotowywane w całym kraju, ale najbardziej zagrożone są prefektury przygraniczne, zwłaszcza z Czadem, Kamerunem oraz Demokratyczną Republiką Konga: Ouham Pende, Ouham, Vakaga, Haut Mbomou. Duża część atakowanych należy do grupy etnicznej Fulani. Bardzo częste są także ataki na górników.^[36]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2024 r. do października 2025 r. na terenie Republiki Środkowoafrykańskiej nie odnotowano regularnych działań zbrojnych, które spowodowałyby straty wśród ludności cywilnej.^[37]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2024 r. do października 2025 r. na terenie Republiki Środkowoafrykańskiej odnotowano wiele ataków na cywilów ze strony ugrupowań zbrojnych, często o charakterze etnicznym. Masowe ataki były skierowane przede wszystkim w ludność Fulani, zajmującą się pasterstwem. Na przestrzeni 2024 r. i 2025 r. bojówki etniczne oraz wojsko i najemnicy z rosyjskiej Grupy Wagnera przeprowadzili kilka napaści, które przekształciły się w masakry tej ludności.^[38]

W niektórych regionach, gdzie obecne są nielegalne bojówki, cywile zagrożeni byli także przemocą na tle seksualnym, wymuszeniami, nielegalnym opodatkowaniem,

³⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

porwaniami dla okupu, w tym także dotyczy to terenów objętych porozumieniami o rozbrojeniu i reintegracji.^[39]

Przykłady działań o charakterze partyzanckim:

- 6 października 2024 r. bojownicy grupy Azande Ani Kpi Gbe, przebrani za żołnierzy, zaatakowali obóz muzułmanów, w tym sudańskich uchodźców, spośród których wielu pochodziło z grupy etnicznej Fulani. Zginęło ponad 20 osób.^[40]
- 15 lutego 2025 r. bojówki Anti-Balaka zaatakowały obóz Fulanów niedaleko Bamboro w prefekturze Ouham Pende. Zginęło ponad 50 osób, a jedynie 4 zdołały się uratować. Napastnicy zrabowali krowy i inne przedmioty.^[41]
- 16 lutego 2025 r. bojówki Zankon zaatakowały pasterzy Fulani niedaleko miejscowości Bozoum, prefektura Ouham Pende. Zginęło ponad 60 Fulanów. Napastnicy zabili także tysiące wołów.^[42]

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2024 r. do października 2025 r. odnotowano ponad 470 ofiar cywilnych akcji prowadzonych przez siły bezpieczeństwa oraz wspierających rząd rosyjskich najemników. Większość miała charakter niewielkich ataków, jednak niektóre z nich przybrały masowy charakter.^[43]

Przykłady działań odwetowych:

- 9 marca 2024 r. najemnicy rosyjscy zaatakowali i zabili ponad 60 osób, prawdopodobnie górników, w okolicy kopalni Kotabara i Zaranga. Dodatkowo zrabowali sprzęt i złoto oraz motocykle.
- 22 maja 2024 r. niezidentyfikowana grupa, najprawdopodobniej najemnicy rosyjskiej Grupy Wagnera, zabili 18 osób, należących do społeczności zbieracko-łowieckiej w różnych miejscowościach w prefekturze Nana Gebrizi.^[44]

Oprócz przypadków zabójstw na tle odwetowym, cywile byli także narażeni na arbitralne zatrzymania i aresztowania w czasie akcji przeciw bojownikom.^[45]

³⁹ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)^[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

⁴⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁵ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)^[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Potrzeby humanitarne kraju są olbrzymie, zważywszy że jest to jeden z najbiedniejszych krajów świata. Wysiłki na rzecz zaspokojenia potrzeb humanitarnych są znacząco ograniczone przez cięcia w finansowaniu, co ogranicza świadczenie niezbędnych usług, w tym pomocy żywnościowej, dostępu do bezpiecznej wody, schronienia, ochrony dzieci. Na niektórych obszarach, szczególnie w prefekturach Haut-Mbomou i Vakaga, operacje humanitarne są ograniczone ze względu na złe warunki bezpieczeństwa, w tym działania wojskowe, działalność grup zbrojnych i przestępczość, potęgowane przez trudności w dostępie i przeszkody administracyjne. Od lutego do czerwca 2026 r. odnotowano 44 incydenty bezpieczeństwa wymierzone w pomoc humanitarną, w tym napady z bronią, grabieże, przemoc i zastraszanie. Odnotowano liczne ograniczenia administracyjne, próby nielegalnego opodatkowania oraz fizyczne ograniczenia dostępu.^[46]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

W okresie od początku 2024 r. do października 2025 r. na terenie Republiki Środkowoafrykańskiej odnotowano pojedyncze akty terroryzmu takie jak ataki z użyciem granatów, podkładanie ładunków wybuchowych na drogach i organizowanie innego typu zasadzek. W wyniku tego typu akcji zginęły w latach 2024 -2025 co najmniej 22 osoby.^[47]

Przykłady działań o charakterze terrorystycznym:

- 11 stycznia 2024 r. ładunek wybuchowy eksplodował w restauracji niedaleko miasta Bouar. 3 osoby zginęły, a dwie zostały poważnie ranne.
- 5 maja 2024 r. uzbrojona grupa, prawdopodobnie 3R, przeprowadziła serię zamachów, wrzucając granaty do trzech różnych kościołów w miejscowości Gazi Bea, niedaleko Yaloke podczas nabożeństw. Zginęły co najmniej 3 osoby.
- 9 listopada 2024 r. żołnierz, który wcześniej był bojownikiem Anti-Balaka rzucił granatem w tłum cywilów w wiosce Akroussoulback, koło miasta Ndele, podczas świąt i odbywania się tradycyjnego tańca. Dwie osoby zginęły a 20 zostało rannych. Wszystkie ofiary były dziećmi poniżej 17 roku życia.^[48]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W kraju notuje się stosunkowo liczne porwania, a także bezprawne egzekucje. Najbardziej narażeni na bezprawne egzekucje są samozwańczy górnicy, którzy są atakowani przez członków najemniczych ugrupowań, w tym Grupy Wagnera, które

⁴⁶ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)^[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

⁴⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

nadzorują kopalnie. W sumie, w ciągu dwóch lat, Grupa Wagnera zastrzeliła ponad 40 górników.^[49]

Przykładowo 1 lipca 2026 r. został zamordowany ksiądz katolicki w regionie Haut-Mbomou. Ks. Crepin Martial Monga pełnił funkcję koordynatora Lokalnego Komitetu Pokoju i Pojednania w Zémio, i prowadził mediacje między lokalnymi społecznościami, władzami i innymi podmiotami zaangażowanymi w życie regionu.^[50]

Przyczyną porwań jest często chęć uzyskania okupu, ale odnotowano także porwania dzieci do oddziałów LRA. W ciągu ostatnich dwóch lat odnotowano co najmniej 44 takie przypadki.^[51]

W Republice Środkowoafrykańskiej sporadycznie dochodzi do samosądów, których przyczyną są przypadki kradzieży lub oskarżenia o czary.^[52]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Republice Środkowoafrykańskiej dość często mają miejsce protesty i demonstracje. Od początku 2024 r. odnotowano ponad 60 tego typu zdarzeń. Na ogół mają one pokojowy charakter, jednak zdarzają się także demonstracje o gwałtownym przebiegu. W opisywanym okresie nie odnotowano jednak ofiar śmiertelnych.^[53]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Sposób działania nielegalnych ugrupowań zbrojnych w Republice Środkowoafrykańskiej przypomina mafię. Grupy te zajmują się wymuszeniami, nielegalną eksploatacją zasobów, handlem bronią oraz nakładaniem podatków na punktach kontrolnych. Frakcje utrzymują kontrolę w odległych regionach kraju, tworząc tam kryminalne enklawy poza zasięgiem państwa.^[54]

Grupy zbrojne kontrolują zwłaszcza obszary bogate w zasoby, osiągając dochody ze sprzedaży diamentów, złota, kości słoniowej i pracy przymusowej. Niekiedy poprzez korupcyjne układy, w nielegalne działania zaangażowani są także urzędnicy państwowi. Oprócz lokalnych organizacji, w Republice środkowoafrykańskiej aktywna jest rosyjska Grupa Wagnera, która ściśle kontroluje wydobywanie surowców i szlaki handlowe, a także pośredniczy w handlu bronią.^[55]

⁴⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁰ KAI (Katolicka Agencja Prasowa), Zabójstwo księdza w Republice Środkowoafrykańskiej, 01.07.2026, <https://www.ekai.pl/zabojstwo-ksiedza-w-republice-srodkowoafrykanskiej/>

⁵¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, Abductions, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, Protests, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁴ Global Crime Index, Central African Republic 2025, https://africa.ocindex.net/country/central_african_republic

⁵⁵ Global Crime Index, Central African Republic 2025, https://africa.ocindex.net/country/central_african_republic

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

W ogólnodostępnych źródłach brak jest informacji na temat administracyjnych zakazów i ograniczeń swobody wypowiedzi. Natomiast swoboda poruszania się jest ograniczona przez rozpowszechnioną przemoc. Drogi i szlaki transportowe są zagrożone przez bandytyzm i kradzieże w wielu regionach kraju.^[56]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Migracje wewnętrzne w Republice Środkowoafrykańskiej odbywają się falami i mają zróżnicowany charakter. Zarówno ludność wiejska emigruje do miast, jak i obserwowane są wyjazdy z miast na obszary wiejskie. Stolica Bangui, ze swoją infrastrukturą społeczno-gospodarczą, miejskim stylem życia, i z jedynym uniwersytetem w kraju, przyciąga migrantów. Jednocześnie trudności i bezrobocie zmuszają ludzi do powrotu wieś, gdzie mogą łatwiej utrzymać się z rolnictwa. Znaczna liczba osób migruje zarówno ze wsi, jak i z miasta na obszary górnicze, a także na plantacje tytoniu i do pracy w leśnictwie. Migracja wewnętrzna jest więc głównie warunkowana czynnikami ekonomicznymi. W niektórych regionach obserwuje się migracje, spowodowane wędrownym wypasem bydła.^[57]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Od wybuchu konfliktu w 2013 r., niemal ¼ ludności została dotknięta wewnętrznymi przesiedleniami.^[58] Nadal istnieje problem osób wewnętrźnie przesiedlonych. W czerwcu 2026 r. w Republice Środkowoafrykańskiej zarejestrowanych było 427 479 IDPs, co stanowi spadek z 446 722 w 2025 r. Obserwuje się także dobrowolne powroty tam, gdzie warunki na to pozwalają.^[59]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

W czerwcu 2026 r. 732 977 obywateli Republiki Środkowoafrykańskiej mieszkało jako uchodźcy w krajach sąsiednich.^[60]

⁵⁶ Freedom House, Freedom in the World 2024 - Central African Republic, 2024, <https://freedomhouse.org/country/central-african-republic/freedom-world/2024>

⁵⁷ Scalabrini Institute for Human Mobility in Africa, Central African Republic, <https://sihma.org.za/african-migration-statistics/country/central-african-republic>

⁵⁸ Scalabrini Institute for Human Mobility in Africa, Central African Republic, <https://sihma.org.za/african-migration-statistics/country/central-african-republic>

⁵⁹ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

⁶⁰ UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>

PODSUMOWANIE

Republika Środkowoafrykańska uzyskała niepodległość w 1960 r. Wcześniej była kolonią francuską. Obecnie kraj jest republiką prezydencką, odbywają się w nim wybory, zarówno prezydenckie, jak i parlamentarne. Opozycja jest jednak w dużej mierze zmarginalizowana.

Od 2013 r. w Republice Środkowoafrykańskiej trwa wewnętrzny konflikt zbrojny. Po zawarciu porozumienia pokojowego w 2019 r. skala przemocy uległa zmniejszeniu, jednak nadal trwają walki o średnim natężeniu. Według bazy danych ACLED, w ostatnich latach odnotowuje się ok. 400-500 ofiar cywilnych rocznie na ok. 5,7 mln mieszkańców. Celem ataków najczęściej są osoby z grupy etnicznej Fulani, kojarzone z bojówkami muzułmańskimi.

Występująca na terenie Republiki Środkowoafrykańskiej przemoc nie ma obecnie charakteru powszechnego i nieselektywnego.

Liczba osób wewnętrznie przesiedlonych jest ciągle wysoka i nadal zdarzają się nowe przesiedlenia, ale obserwuje się również powroty na coraz większą skalę.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Central African Republic, data od 01.01.2024 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. Africa News, Strike delays release of election results in Central African Republic, 06.05.2026, <https://www.africanews.com/2026/05/06/strike-delays-release-of-election-results-in-central-african-republic/>
3. Africa Press, Central African Republic Announces Legislative Results, 10.05.2026, <https://www.africa-press.net/en/policy/central-african-republic-announces-legislative-results>
4. Amnesty International, Death Sentences and Executions 2025, 18.05.2026, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2026/05/executions-surge-highest-recorded-figure-44-years/>
5. BBC News, Central African Republic president wins third term by landslide, 06.01.2026, <https://www.bbc.com/news/articles/c0q40xg3j0jo>
6. Freedom House, Freedom in the World 2024 - Central African Republic, 2024, <https://freedomhouse.org/country/central-african-republic/freedom-world/2024>
7. Global Centre for the Responsibility to Protect, Central African Republic, 15.07.2026, <https://www.globalr2p.org/countries/central-african-republic/>
8. Global Crime Index, Central African Republic 2025, https://africa.ocindex.net/country/central_african_republic
9. IPU Parline, Central African Republic National Assembly, <https://data.ipu.org/parliament/CF/CF-LC01/election/CF-LC01-E20251228/>
10. KAI (Katolicka Agencja Prasowa), Zabójstwo księdza w Republice Środkowoafrykańskiej, 01.07.2026, <https://www.ekai.pl/zabojstwo-ksiedza-w-republice-srodkowoafrykanskiej/>
11. Law Gratis, Jurisprudence Law at Central African Republic, 12.05.2025, <https://lawgratis.com/blog-detail/jurisprudence-law-at-central-african-republic>
12. Open Factbook, Central African Republic, <https://openfactbook.org/countries/central-african-republic/>
13. Scalabrini Institute for Human Mobility in Africa, Central African Republic, <https://sihma.org.za/african-migration-statistics/country/central-african-republic>
14. UN Security Council, Central African Republic; Report of the Secretary-General[S/2026/494], 15.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/494>
15. UN Security Council, Final report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2745 (2024)[S/2026/481], 10.06.2026, <https://undocs.org/en/S/2026/481>
16. Xinhua, News, Felix Moloua reappointed as prime minister of Central African Republic, 16.05.2026, <https://english.news.cn/africa/20260516/1e2d1346944e41f999ed844991414f2f/c.html>